

2. Autoreferat

2.1. Imię i Nazwisko

Fabrice Marsac

2.2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

Dyplom doktora na podstawie pracy « Les constructions infinitives régies par un verbe de perception » (2006). Sciences du langage : linguistique et phonétique générales. Université Marc Bloch – Strasbourg 2 (Francja)

Dyplom DEA (Diplôme d'Études Approfondies) na podstawie pracy « La proposition subordonnée infinitive en question"s" » (2001). Sciences du langage : linguistique et phonétique générales. Université Marc Bloch – Strasbourg 2 (Francja)

Dyplom magistra na podstawie pracy « Normes et usages. Enquête sur l'accord du participe passé des formes pronominales » (2000). Lettres modernes : littérature, linguistique et langue françaises. Université Marc Bloch – Strasbourg 2 (Francja)

2.3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu

<i>Od</i>	<i>Do</i>	<i>Nazwa Zakładu Pracy</i>	<i>Stanowisko</i>
2008	...	Uniwersytet Opolski Katedra Kultury i Języka Francuskiego Pl. Kopernika 11a PL 45-040 Opole	Profesor UO
2008	2011	Ośrodek Alliance Française przy Uniwersytecie Opolskim ul. Ozimska 46a PL 45-952 Opole	Native speaker
2006	2008	Université de Strasbourg 4 Rue Blaise Pascal - CS 90032 FR 67081 Strasbourg cedex	Nauczyciel akademicki (zastępstwo)
2003	2005	Université de Strasbourg 4 Rue Blaise Pascal - CS 90032 FR 67081 Strasbourg cedex	Attaché Temporaire d'Enseignement et de Recherche (ATER)
2002	2003	Pôle d'enseignement Horizon 24a Rue des Magasins FR 67000 Strasbourg	Nauczyciel języka francuskiego
2001	2002	Collège Lucie Berger 1 Rue des Greniers FR 67000 Strasbourg	Maître Délégué Rectoral (MDR)
2000	2001	Université de Strasbourg 4 Rue Blaise Pascal - CS 90032 FR 67081 Strasbourg cedex	Nauczyciel akademicki
2000	2001	Lycée International des Pontonniers	Maître Délégué Rectoral

1 Rue des Pontonniers (MDR)
FR 67081 Strasbourg cedex
1999 2000 Collège Haute Bruche Maître Délégué Rectoral
18 Rue des Grives (MDR)
FR 67130 Schirmeck

2.4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

2.4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego

„Histoire d’S ou le participe passé au Rasoir d’Ockham – Théorie et application”

2.4.2. Autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa

Fabrice Marsac
„Histoire d’S ou le participe passé au Rasoir d’Ockham – Théorie et application”,
Wydawnictwo L’Harmattan, Paryż, 2016
ISBN: 978-2-343-08287-5

2.4.3. Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Przedmiotem pracy habilitacyjnej (napisanej po francusku) są zasady uzgadniania francuskiego imiesłowu czasu przeszłego (*participe passé*), występującego w konstrukcjach bez czasownika posiłkowego, jak również w konstrukcjach z czasownikiem „avoir” oraz „être”.

Omówienie celu naukowego ww. pracy

Celem pracy jest krytyczna analiza uzgadniania *participe passé* w oparciu o zasadę *Brzytwy Ockhama (Rasoir d’Ockham)*.

Dlaczego właśnie kwestia uzgadniania *participe passé* w języku francuskim stała się przedmiotem moich badań?

Uzgodnienie *participe passé* w języku francuskim nie pozostawia obojętnym nikogo: puryści pragnęliby uzgadniać *participe passé* według istniejących norm, językoznawcy chcieliby dogłębnie zreformować przyjęte zasady, dydaktycy marzą o tym, by znaleźć „magiczną formułę uzgadniania”, niektórzy użytkownicy języka traktują *participe passé* jako istotny element gramatyki francuskiej i ściśle przestrzegają wyuczonych prawideł, inni zaś podważają zasadność skomplikowanych reguł, redaktorzy gazet biją na alarm i regularnie przytaczają statystyki świadczące o spadku poprawności ortograficznej na testach i oficjalnych egzaminach, a i prawodawcy wydają się zagubieni w gąszczu reguł dotyczących tego uzgadniania. W konsekwencji tradycjonałści oskarżają innych użytkowników języka o przesadną swobodę i dowolność w uzgadnianiu *participe passé*, zwłaszcza w języku mówionym.

Tymczasem, z punktu widzenia *stricte* językowego, wydaje się być złudne – i przede wszystkim nieuzasadnione – twierdzić, iż tylko i wyłącznie użytkownicy języka ponoszą winę

za zaistniałą sytuację. Jeśli bowiem przyjrzeć się z bliska systemowi uzgadniania *participe passé*, okazuje się, że nie jest on pozbawiony wad, ponieważ: *primo* – opiera się na szeregu reguł, najczęściej semantyczno-składniowych, a co za tym idzie, wymaga zdolności analizy funkcjonalnej, a zatem pogłębionej wiedzy i umiejętności gramatycznych; *secundo* – zawiera dużą ilość wyjątków, gdzie uzgodnienie jest wymagane bądź zabronione, wbrew oczekiwaniom czy też intuicji językowej użytkownika, nie licząc przypadków szczególnych, w tym ambiwalentnych; *tertio* – nawet najczęściej stosowane zasady, na przykład reguła miejsca *participe passé* w zdaniu, czy też przypadki czasowników fakultatywnie zwrotnych, sprawiają, że użytkownicy współczesnego języka francuskiego pozostają co najmniej zakłopotani, jeśli nie bezradni, w kwestii uzgadniania *participe passé*. Jednakowoż, ten obszerny zbiór reguł, uznanych za gramatyczne, włączając wszelkie odstępstwa (w mowie, jak i na piśmie), stanowi dziś takie brzemie intelektualne, że liczni użytkownicy języka otwarcie te reguły odrzucają (ponieważ albo nie są w stanie, albo nie chcą ich przyswoić) bądź też stosują zastępcze prawidła własnej logiki, na ogół bardziej praktyczne w użyciu, aniżeli zastosowanie norm gramatyki francuskiej. Co najgorsze, w mojej ocenie, żadna z licznych propozycji reform dotyczących *participe passé* od XIX wieku nie doprowadziła dotychczas do porozumienia zainteresowanych stron, posiadających moc decyzyjną.

Niemniej, w mojej opinii, choć sytuacja jest niepokojąca, nie jest ona jednak beznadziejna, normy uzgadniania *participe passé* mogą bowiem pozostać zachowane, i to przy niewielkim nakładzie wysiłku. Istnieje wszak jeden warunek: powrócić do systemu języka jako takiego i rozłożyć mechanizm uzgadniania *participe passé* na czynniki pierwsze, a następnie złożyć ponownie.

Tym samym, zdecydowałem poddać pod dyskusję francuskojęzycznej opinii publicznej moją propozycję reformy *participe passé* w formie niniejszego opracowania teoretycznego. Nie uważam oczywiście, że uczynię to skuteczniej aniżeli moi poprzednicy, jeśli chodzi o oddźwięk społeczny, jednakże jestem dogłębnie przeświadczony, że należy próbować dopóty, dopóki ta czy inna propozycja reformy zdoła przekonać instytucje państwowe (szkoły, uniwersytety, gramatyki, Akademię francuską, prawodawstwo francuskie) do wprowadzenia jej w życie, i to zanim użycie *participe passé* stanie się nieodwracalnie niekontrolowane we współczesnym języku francuskim. Dlatego właśnie niniejsza praca w całości jest poświęcona analizie *participe passé* przy wykorzystaniu zasady *Brzytwy Ockhama (Rasoir d'Ockham)*.

Jakie problemy językowe wyodrębniłem?

Jeśli chodzi o regułę dotyczącą miejsca *participe passé* w zdaniu, jak wiadomo, *participe passé* uzgadnia się w liczbie i w rodzaju z towarzyszącym mu dopełnieniem bliższym tylko i wyłącznie, jeśli dopełnienie to poprzedza *participe passé*: *on a toujours vivement critiqué l'action européenne mais on ne l'a cependant jamais critiquée publiquement*. Ten typ uzgodnienia stosuje się niezależnie od budowy składniowej, to znaczy niezależnie od transformacji, która doprowadziła do umiejscowienia dopełnienia w pozycji poprzedzającej *participe passé* (*manipulation de type pronominalisation, dislocation, clivage, semi-clivage ou relativisation*). Dlaczego więc należy uzgadniać *participe passé* w jednym przypadku (kiedy dopełnienie bliższe poprzedza *participe passé*), a w innym nie (kiedy dopełnienie bliższe występuje po *participe passé*)? To, co mnie szczególnie zastanawia z punktu widzenia językowego, to fakt, że przecież pozycja w zdaniu czasownika i przymiotnika nie wpływa na ich uzgodnienie z podmiotem (*la nuit, les étoiles blanches s'élèvent dans la noirceur du ciel*; *la nuit s'élèvent/*e les étoiles blanches dans la noirceur du ciel*) czy z rzeczownikiem (*la nuit, les étoiles blanches s'élèvent dans la noirceur du ciel*; *la nuit s'élèvent/*e les étoiles blanches dans la noirceur du ciel*). A również w tych dwóch przypadkach (pary podmiot–

orzeczenie oraz rzeczownik–przymiotnik) obserwować można mobilność wskazanych elementów na poziomie syntagmatycznym: wyraz uzgadniany występuje przed lub po wyrazie narzucającym uzgodnienie). Innymi słowy, uzależnienie uzgodnienia *participe passé* od pozycji dopełnienia bliższego stanowi bardzo rzadki, aby nie powiedzieć jedyny, wyjątek w obrębie zasad gramatyki francuskiej, co daje nam niejako prawo do podania w wątpliwość językowego uzasadnienia tej reguły miejsca.

Inna kwestia problematyczna, jeśli się nie mylę, przemilczana dotychczas w literaturze przedmiotu, to uzgadnianie *participe passé* w funkcji czasownikowej (*l'accord des participes passés employés verbalement*).

W języku francuskim *participe passé* uzgadnia się zazwyczaj według reguły uzgadniania kategorii gramatycznej, do której przynależy w dyskursie; w ten sposób *participe passé* w funkcji przysłówka (*employé de manière adverbiale*), przyimka (*employé de manière prépositionnelle*), przymiotnika (*employé de manière adjectivale*) lub rzeczownika (*employé de manière nominale*) uzgadnia się odpowiednio jak przysłówek (*veuillez trouver ci-joint les pièces justificatives demandées ; veuillez trouver plus loin/plus bas les pièces justificatives demandées*), przyimek (*étant donné sa préparation, il n'y a pas lieu de s'inquiéter ; avec/après sa préparation, il n'y a pas lieu de s'inquiéter*), przymiotnik, *adjectif qualificatif*, (*un projet de loi sur le placement des enfants abandonnés a été déposé ; un projet de loi sur le placement des enfants seuls/malheureux a été déposé*) lub rzeczownik (*ses allées et venues se font rares ; ses visites/inspections se font rares*).

Jednakże logika uzgadniania *participe passé* w użyciu czasownikowym (*en emploi verbal*), jest bardzo specyficzna i wbrew oczekiwaniom różni się od czterech pozostałych typów użycia: zamiast uzgadniać się jak czasownik (uzgadnianie z podmiotem po czasowniku posiłkowym être i brak uzgodnienia po czasowniku avoir) uzgadnia się on w zależności od roli, jaką pełni w złożonej formie czasownikowej, którą współtworzy (w zależności od tego czy chodzi o użycie po czasowniku posiłkowym, czy użycie w stronie biernej, czy też jako ośrodek imiesłowowego równoważnika zdania) oraz od struktury składniowej i semantycznej wyrazu, do którego się odnosi (w zależności od tego, czy występuje z dopełnieniem bliższym, czy też nie, czy to dopełnienie poprzedza imiesłów, czy nie, wreszcie – czy chodzi o rzeczywiste dopełnienie tego imiesłowu). I tak niektóre *participes passés* w użyciu z czasownikiem posiłkowym „être” uzgadniają się z podmiotem (*elles ne sont pas évanouies, malgré la force centrifuge*), inne nie (*ils se sont plu dès leur première rencontre*), a jeszcze inne uzgadniają się ze swoim dopełnieniem bliższym poprzedzającym (*les injures qu'on s'est adressées resteront tues*).

W sumie, samo użycie *participe passé* z czasownikiem wymaga znajomości około pięćdziesięciu reguł uzgadniania, gdy tymczasem zaledwie trzy reguły dotyczą czterech pozostałych typów użycia *participe passé* (*l'adjectival, le nominal, le prépositionnel et l'adverbial*), pomijając liczne przypadki szczególne, powodujące niespójności, z którymi boryka się dziś większość użytkowników języka. W konsekwencji, nie jest przesadne czy też nieuzasadnione twierdzić, że aktualny system uzgadniania *participe passé* jest na tyle niestabilny, że w każdej chwili może przestać skutecznie funkcjonować, stąd pilna potrzeba wprowadzenia niezbędnych zmian.

Jakiej hipotezy bronię?

Jeśli uzgadnianie *participe passé* w użyciu z czasownikiem (z uwzględnieniem reguły miejsca) jest na tyle odległe, aby nie powiedzieć „odizolowane” od uzgadniania pozostałych typów użycia *participe passé*, to dlatego, że gramatyka francuska traktuje je *in abstracto* (*en langue*), zamiast *in situ* (*en discours*). Przypisując go do danej kategorii na podstawie

końcówki fleksyjnej, co powinno w zasadzie wykluczyć specyficzne reguły uzgadniania, zależne jednocześnie od morfologii, składni i semantyki, tradycyjna gramatyka francuska pominęła zmianę kategorii gramatycznej, nierozzerwalnie związanej z użyciem *participe passé* w dyskursie (gdzie stanowi część składową czasownika).

Ten poważny błąd w analizie o długiej historii, pociąga za sobą poważne konsekwencje: w użyciu z czasownikiem *participe passé* nie traktuje się należycie, to znaczy jako czasownika, a taką właśnie rolę odgrywa w dyskursie, co za tym idzie, nie stosuje się uzgadniania według jednej reguły – dotyczącej czasownika (występującego z czasownikiem posiłkowym) – ale według około pięćdziesięciu innych, zagmatwanych zasad, wśród których znajduje się między innymi ta, która wymaga, aby nie uzgadniać *participe passé* w użyciu z czasownikiem posiłkowym "avoir", chyba że w zdaniu występuje dopełnienie bliższe, poprzedzające *participe passé*.

W jakie ramy teoretyczne wpisuje się niniejsza praca?

Aby zweryfikować wyżej przedstawioną hipotezę, zdecydowałem się usytuować moją refleksję w ramach teoretycznych *Brzytwy Ockhama* (*Rasoir d'Ockham*), związanej z nazwiskiem Williama Ockhama (ur. ok. 1280, zm. 1349), franciszkańskiego filozofa schyłku średniowiecza. Według zasady *ekonomii (myślenia)* Williama Ockhama (z francuskiego *principe de simplicité*, z angielskiego *principle of simplicity*), w wyjaśnianiu zjawisk należy dążyć do prostoty, innymi słowy nie należy wprowadzać nowych pojęć i założeń nie posiadając ku temu solidnych podstaw, zatem najprostsze rozwiązania teoretyczne, przyjmujące jak najmniejszą liczbę założeń, są uważane w ujęciu Ockhama za najlepsze. Dlatego też zastosowanie *Brzytwy Ockhama* w analizie zasad uzgadniania *participe passé* wydaje się być uzasadnione, jeśli trzeba wskazać i odrzucić liczne, zbędne reguły.

Jakie są moje podstawowe cele, do realizacji których dążyłem?

Pierwszym założeniem było sprowadzenie różnych typów *participe passé* do jednej zasady uzgadniania, językowo uzasadnionej, to znaczy wypływającej z samego systemu języka (podczas gdy aktualnie w użyciu funkcjonuje około pięćdziesięciu reguł), co prowadzi *ipso facto* do eliminacji wszystkich przypadków szczególnych, włączając wyjątki.

Aby to uczynić, w pierwszej kolejności przeprowadziłem krytyczną analizę całego systemu uzgadniania *participe passé*, która miała na celu wyodrębnienie reguł zbytecznych, językowo nieuzasadnionych, w szczególności dotyczących *participe passé* w użyciu z czasownikiem, ponieważ uzgadnianie w tym właśnie przypadku przysparza najwięcej trudności, biorąc pod uwagę, że kieruje się własną logiką (której nie stosuje się przy żadnym z pozostałych typów użycia *participe passé*).

Po wskazaniu trudności związanych z *participe passé* w przypadku użycia z czasownikiem, przyjrzałem się dogłębnie kwestii uzgadniania, tym razem pod kątem kategorii gramatycznej, do której *participe passé* jest zaliczany w dyskursie, czyli kategorii czasownika (*auxilié*), a nie tej, do której należy w systemie języka, co w efekcie uwidocznilo charakter *ad hoc* reguły zwanej regułą miejsca.

Zaznaczę wreszcie, iż propozycję przedłożonej przeze mnie reformy uzgadniania *participe passé* kieruję do szeroko pojętej społeczności francuskojęzycznej, do instytucji, jak i do samych użytkowników języka francuskiego.

Omówienie osiągniętych wyników

Jakie rozwiązanie proponuję, jakie są jego zalety?

Po wskazaniu przyczyny istniejących trudności związanych z uzgadnianiem *participe passé* we współczesnym języku francuskim – *notabene* reguły uzgadniania *participe passé* w użyciu z czasownikiem – zaproponowane rozwiązanie dotyczy w szczególności tego właśnie przypadku, stąd też wybór analizy reguł uzgadniania *participe passé* w oparciu o zasadę *Brzytwy Ockhama*, bowiem ta zasada naukowa pozwoliła mi wskazać reguły zbędne w systemie uzgadniania *participe passé* i, z punktu widzenia *stricte* językowego, dowieść, że *participe passé* w użyciu z czasownikiem nie powinien być uzgadniany inaczej, aniżeli czasownik (*auxilié*), którym jest na poziomie dyskursu, czyli systematycznie ze swoim podmiotem, jeśli jest odmieniany z czasownikiem „être”, lub nigdy, w przypadku gdy towarzyszy mu czasownik „avoir”.

Najważniejsze i najbardziej obiecujące aspekty proponowanej przeze mnie reformy systemu uzgadniania *participe passé* w mojej ocenie są następujące:

- nie powstaną nowe reguły, ponieważ zasady dotyczące uzgadniania *participe passé* w funkcji przysłówka, przyimka, przymiotnika lub rzeczownika pozostaną bez zmian, a te odnoszące się do *participe passé* w użyciu z czasownikiem zostałyby zastąpione jedną regułą, która odpowiednio zarządza czasownikiem i już istnieje w gramatyce francuskiej. Innymi słowy, istniałaby jedna reguła, według której *participe passé* uzgadniałby się konsekwentnie w zależności od użycia, to znaczy zgodnie z kategorią gramatyczną, do której przynależy i rolę, którą spełnia na poziomie dyskursu;

- istniejący model uzgadniania *participe passé*, w ogólnym ujęciu, nie zostałby odrzucony, a podstawowa zasada oparta na zależnościach morfosyntaktycznych pozostałaby zachowana, z tym wyjątkiem, że, podkreślam jeszcze raz, dopełnienie bliższe poprzedzające *participe passé* straciłoby rolę elementu, z którym *participe passé* uzgadnia się (*donneur/receveur*), w konsekwencji zaniku reguły miejsca;

- nie powstaną nowe wymogi gramatyczne, ponieważ, jak już wspomniałem, różne użycia i ogólna zasada uzgodnienia zostałyby zachowane, reguły uzgadniania czterech z pięciu istniejących typów *participe passé* pozostałyby te same, a istniejących około pięćdziesiąt reguł dotyczących *participe passé* w użyciu z czasownikiem ustąpiłoby miejsca jednej zasadzie uzgodnienia czasownika (*auxilié*). Co więcej, istniejące wymogi gramatyczne związane z *participe passé* w użyciu z czasownikiem (między innymi reguła miejsca) wyszłyby z użycia;

- nie wynikną nowe przypadki szczególne ani wyjątki w uzgodnieniu *participe passé*, ponieważ zachowane reguły uzgadniania *participe passé* (jako przysłówka, przyimka, przymiotnika lub nazwy) oraz ta dotycząca czasownika posiłkowego (która stałaby się jedyną w przypadku użycia *participe passé* z czasownikiem) takowych nie zawierają; co ważne, w konsekwencji zanikłyby istniejące odstępstwa i wyjątki ;

- wreszcie szczególnie istotny jest fakt, że proponowana reforma, do której dążę, opiera się na podstawowej regule uzgadniania czasownika (w tym posiłkowego), jednej z pierwszych, którą użytkownicy języka poznają w szkole i którą posługują się często, dlatego że uzgodnienie czasownika (zwłaszcza, jeśli chodzi o czasownik główny) zapewnia w dużej

1) Składnia, semantyka, logika, kognitywistyka i leksykologia

W tym zakresie, moje badania koncentrują się wokół bezokolicznika oraz czasowników percepcji (*verbes de perception*) wraz z licznymi konstrukcjami, które wprowadzają:

- w 2002 roku starałem się dowieść, że z punktu widzenia *stricte* funkcjonalnego, analiza zdania podrzędnego bezokolicznikowego (*j'entends les oiseaux chanter*) jako dopełnienia bliższego czasownika głównego (proponowana przez tradycyjną gramatykę) jest nieadekwatna (→ Marsac, F. (2002). La subordonnée infinitive en question"s" : l'infinitive n'est pas complément d'objet direct du verbe principal. *Cahiers de publications doctorales de l'Association des Doctorants et Docteurs de l'Université Marc Bloch de Strasbourg*, 3, 89-98) ;
 - w 2006 roku, w przeciwieństwie do ujęcia gramatyki generatywnej, broniłem hipotezy, iż w niektórych strukturach Vinf V SN2 (*travailler ennuié beaucoup Marie*), nawet jeśli SN2 jest traktowana jako podmiot semantyczno-logiczny Vinf, kontrola Vinf przez SN2 nie ma miejsca (→ Marsac, F. (2006). Perturbation dans le contrôle de l'infinitif de certaines structures Vinf V SN2. *Travaux linguistiques du CerLiCO*, 19, 183-202) ;
 - w 2008 roku, w opozycji do teorii *Sens-Texte*, pokazałem, że brak ciągłości w konstrukcji bezokolicznikowej wprowadzanej przez czasownik percepcji (*verbe de perception*), (*j'ai entendu ton train passer / je l'ai entendu passer*), nie zaburza jej spójności, innymi słowy ten sam aktant dopełniający może zostać formalnie podzielony, bez potrzeby podziału na dwa nowe aktanty (→ Marsac, F. (2008). Pour une analyse syntaxique des constructions infinitives régies par un verbe de perception en adéquation avec leurs propriétés sémantico-logiques et cognitives. *SCoLiA*, 23, 129-150) ;
 - w 2010 roku zaproponowałem interpretację konstrukcji bezokolicznikowych, regowanych przez czasowniki percepcyjne, która łączyłaby ich cechy syntaktyczne i właściwości semantyczne z walencją i przechodnością czasowników percepcji (→ Marsac, F. (2010). Du statut fonctionnel de l'infinitif régi par un verbe de perception. *Sciences pour la communication*, 90, 165-184).
- Z czasem nadałem moim badaniom w zakresie językoznawstwa wewnętrznego charakter interdyscyplinarny:
- w 2011 roku wykazałem, we współpracy ze specjalistką w zakresie lingwistyki tekstu, że wyniki moich badań nad percepcją mogą być użyteczne w analizie tekstu literackiego z dużym nasyceniem czasownikami percepcji (→ Fonvielle, S. & Marsac, F. (2011). Les phénomènes de la perception dans le texte proustien. In K. Modrzejewska (éd.), *La condition humaine dans la littérature française et francophone* (pp. 321-332). Opole : Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego) ;
 - w roku 2012 zaproponowałem model analizy wieloaspektowej (na pograniczu perspektywy semantycznej, logicznej, poznawczej, leksykalnej i syntaktycznej) *des Infinitives de Compte rendu de Perception (ICP)*, zainspirowany procesem defragmentacji w informatyce, który stosuje się w przypadku, kiedy dysk staje się zbyt powolny przy otwieraniu dokumentów i programów (→ Marsac, F. (2012). *La Fragmentation actancielle : vers une analyse*

mierze poprawność zdania. Warto również wspomnieć, że na polu dydaktyki kwestia uzgodnienia czasownika doczekała się już wielu interesujących technik nauczania (semantyczna, funkcjonalna, składniowa, poprzez zabawę...);

- ekonomia czasu i energii w ten sposób poczyniona umożliwiłaby poświęcenie zaoszczędzonych godzin na inne kwestie językowe, bardziej przydatne ze społecznego punktu widzenia, jak argumentacja czy dowodzenie;

- uzgadnianie *participe passé* stałoby się ćwiczeniem opartym na logice gramatycznej, zamiast czysto pamięciowym zajęciem, jak to się dzieje dziś i miało miejsce w przeszłości.

Podsumowując, niniejsza praca proponuje takie uproszczenie reguł uzgadniania *participe passé*, które każdy mógłby przyswoić; jednocześnie zdaję sobie sprawę, iż przedsięwzięcie takie, jak proponowana reforma, wymagałoby wspólnego wysiłku licznych instytucji czuwających nad normami językowymi, a jego powodzenie zależałoby od polityki językowej wielu krajów francuskojęzycznych.

Omówienie ewentualnego wykorzystania wyników badań

Przedstawiona praca jest owocem badań dotyczących uzgadniania *participe passé*, prowadzonych samodzielnie, a także we współpracy, przez ostatnie trzy lata. Monografia *Histoire d'S ou le Participe passé au rasoir d'Ockham* (podtytuł: *Teoria i praktyka*, z francuskiego *Théorie et application*) stanowi przede wszystkim opracowanie teoretyczne, mimo że w trzecim rozdziale przedstawiam rozległe odniesienia do praktyki współczesnego języka francuskiego.

Zatem kolejnym krokiem w przyszłości będzie opracowanie drugiego tomu (podtytuł: *Ćwiczenia*, z francuskiego *Exercices et corrigés*), którego publikacja przewidziana jest w 2017 r. (L'Harmattan, coll. „Dixit Grammatica”). Będzie to zbiór ćwiczeń, który uwidoczni proponowane przeze mnie rozwiązania w kwestii uzgadniania *participe passé*, opisane w pierwszym tomie, *Teoria i praktyka*, oraz metody i możliwości ich zastosowania w praktyce dydaktycznej. Tom będzie zawierał między innymi obszerny fragment poświęcony kontrastywnemu ujęciu *participe passé* – zasady uzgadniania według istniejących norm i zasady uzgadniania w perspektywie *Brzytwy Ockhama*.

Następnym etapem prac jest aktualnie w trakcie finalizacji: mowa o tomie opracowywanym we współpracy z Jeanem-Christophem Pellat (Uniwersytet w Strasburgu, Francja), w którym zebraliśmy prawie pięć tysięcy przykładów *participe passé* w najróżniejszym użyciu, zaczerpniętych z dzieła Marcela Prousta (przewidywany termin publikacji to rok 2016, L'Harmattan, coll. „Dixit Grammatica”).

2.5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Moja działalność naukowa, świadczą o tym publikacje, rozwija się głównie w dwóch obszarach: składnia, semantyka, logika, kognitywistyka i leksykologia z jednej strony, w ujęciu przekrojowym, wraz z analizami prowadzonymi na pograniczu tych dyscyplin, przy założeniu, że konstrukcje (morfo)syntaktyczne i dyskursywne są uwarunkowane przez konfiguracje semantyczno-logiczne i pojęciowe (1); gramatyka szkolna z drugiej strony, którą zajmuję się z myślą o reformie pogłębionej i ogólnej, opierając się na wynikach badań współczesnego językoznawstwa teoretycznego, jak i faktycznych tendencjach w użyciu języka przez natywnych użytkowników (2).

"interfacielle" des infinitives de perception directe. *Studia Romanica Posnaniensia*, 39(4), 85-97);

- całkiem niedawno wreszcie, we współpracy ze specjalistami z zakresu fonetyki eksperymentalnej udowodniliśmy, dzięki analizie akustycznej wybranych sekwencji dyskursu, że zastosowanie narzędzi fonetyki eksperymentalnej może w znaczny sposób uzupełnić tradycyjnie stosowaną analizę dyskursu telewizyjnych debat politycznych (→ Bechet, M., Hirsch, F., Marsac, F. & Sock, R. (2014). La Primaire socialiste : un évènement politique à l'origine d'un nouveau phonostyle ? *Neophilologica*, 26, 78-89 ; → Bechet, M., Hirsch, F., Marsac, F., Richard, A., Sandré, M. & Sock, R. (2013). Usages stratégiques de la pause silencieuse dans le débat politique médiatisé. L'exemple de François Hollande. *Mots*, 103, 23-38 ; → Hirsch, F., Marsac, F., Didirkova, I., Bechet, M. & Ben Messaoud, M.A. (accepté en 2016). Spécificités du rythme de la parole politique. Le cas de François Hollande. *Romanica Wratislaviensia*, 63).

2) Gramatyka „szkolna”

W zakresie gramatyki „szkolnej” badam jeden z podstawowych problemów morfologii francuskiej, a mianowicie uzgadnianie *participe passé*. Do chwili obecnej, dowiodłem:

- że reguła uzgadniania *participe passé* czasowników percepcji, po których występuje bezokolicznik, opiera się na podwójnym nieporozumieniu, poznawczym i funkcjonalnym (→ Marsac, F. (2014). Et au final, ces oiseaux, est-ce qu'on les aura vraiment entenduS chanter ? In A. Gautier, L. Pino Serrano, C. Valcárcel & D. Van Raemdonck (dir.), *ComplémentationS* (pp. 255-276). Bruxelles : Peter Lang), a także, nie biorąc pod uwagę aspektu prozodycznego, niepotrzebnie przeciwstawia się „naturalnej” regule użytkowników (którą sami rozwijają i stosują), (→ Marsac, F. & Marengo, S. (2013). L'accord du participe passé des verbes de perception régissant une construction infinitive : reconsidération en vue d'une représentation formelle en Théorie Sens-Texte. In F. Marsac & J.-C. Pellat (dir.), *Le Participe passé entre accords et désaccords* (pp. 31-47). Strasbourg : Presses universitaires de Strasbourg ; → Marsac, F. & Marengo, S. (2014). Verbes de perception régissant un infinitif et accord du participe passé : vers une règle prosodique ? *Travaux de l'Institut de Phonétique de Strasbourg – TIPS*, 36, 59-78) ;

- jak również, że uzgadnianie *participe passé*, w konstrukcji z każdym czasownikiem posiłkowym, powinno odnosić się do jednej reguły językowo uzasadnionej, a nie do pięćdziesięciu zasad *ad hoc* będących aktualnie w użyciu, biorąc pod uwagę, że reguła ta istniała już we francuskiej gramatyce „szkolnej” (→ Marsac, F. (2014). De la légitimité linguistique de la règle dite "de position" dans l'accord du participe passé français. *Orbis Linguarum*, 41, 97-108; → Marsac, F. (2013). De l'accord du participe passé français : *si vis pacem, para... pacem !* In N. Gettliffe & J.-P. Meyer (éd.), *Dans la carrière des mots* (pp. 171-191). Strasbourg : Presses universitaires de Strasbourg);

- w podsumowaniu, badania nad uzgadnianiem *participe passé* przyczyniły się do publikacji pracy zbiorowej (→ Marsac, F. & Pellat, J.-C. (dir.) (2013). *Le Participe passé entre accords et désaccords*. Strasbourg : Presses universitaires de Strasbourg) oraz doprowadziły do wydania dwutomowej monografii; pierwszy tom ukazał się na początku 2016 roku (→ Marsac, F. (2016). *Histoire d'S ou le participe passé au rasoir d'Ockham – Théorie et application*. Paris : L'Harmattan), a drugi zostanie wydany na początku 2017 roku (→

Marsac, F. (en cours). *Histoire d'S ou le participe passé au rasoir d'Ockham – Exercices et corrigés*. Paris : L'Harmattan).

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'F. Marsac', with a horizontal line underneath.

Fabrice Marsac